

kultivirati i na tome dugo i uporno raditi. Zato je najbolje da postoji jedan stručnjak takvoga tipa koji bi radio s preparatorima i crtačima, naravno u saradnji s direktorima i kustosima određenih specijalnosti pojedinih muzeja. To bi bilo nešto poput servisa pri postavi novih zbirki, čitavog muzeja ili povremenih izložbi. Ovdje su

iznesene samo neke misli u vezi s takvim pokušajem postavljanja izložbi prirodoslovnih muzeja. Na taj bi način naši muzeji postali odraz prirode, pobuđivali bi u posjetilaca ne samo interes nego i ljubav za prirodu što je poticaj i za zaštitu prirode, a i osnova naučnog istraživanja.

J. Pavletić

»EKONOMSKA PROPAGANDA U ZAGREBAČKIM NOVINAMA 19. ST.« Izložba u Muzeju grada Zagreba

Propaganda kao vjerni pratilac i pomagač ekonomske djelatnosti ima svoju dugu i zanimljivu povijest, iako svoje pravo i puno značenje dobiva tek u naše industrijsko vrijeme. Ovom se izložbom nije željela iscrpno prikazati ni razvojna linija, ni cjelokupna i složena problematika koja je vezana uz pojam suvremene ekonomske propagande, željelo se samo upozoriti na jedan dio propagandne djelatnosti koji je ostao sačuvan na stranicama zagrebačke štampe 19. stoljeća. Zagrebački su trgovci i privrednici, naime, uz ostala propagandna sredstva obilno koristili i suvremenu štampu za reklamiranje svojih proizvoda. Opsežan propagandni materijal iz »Narodnih Novina«, »Obzora« i »Agramer Zeitunga«, te privrednih listova i publikacija vanredno je zanimljiv dokument o privrednom životu Zagreba u to vrijeme.

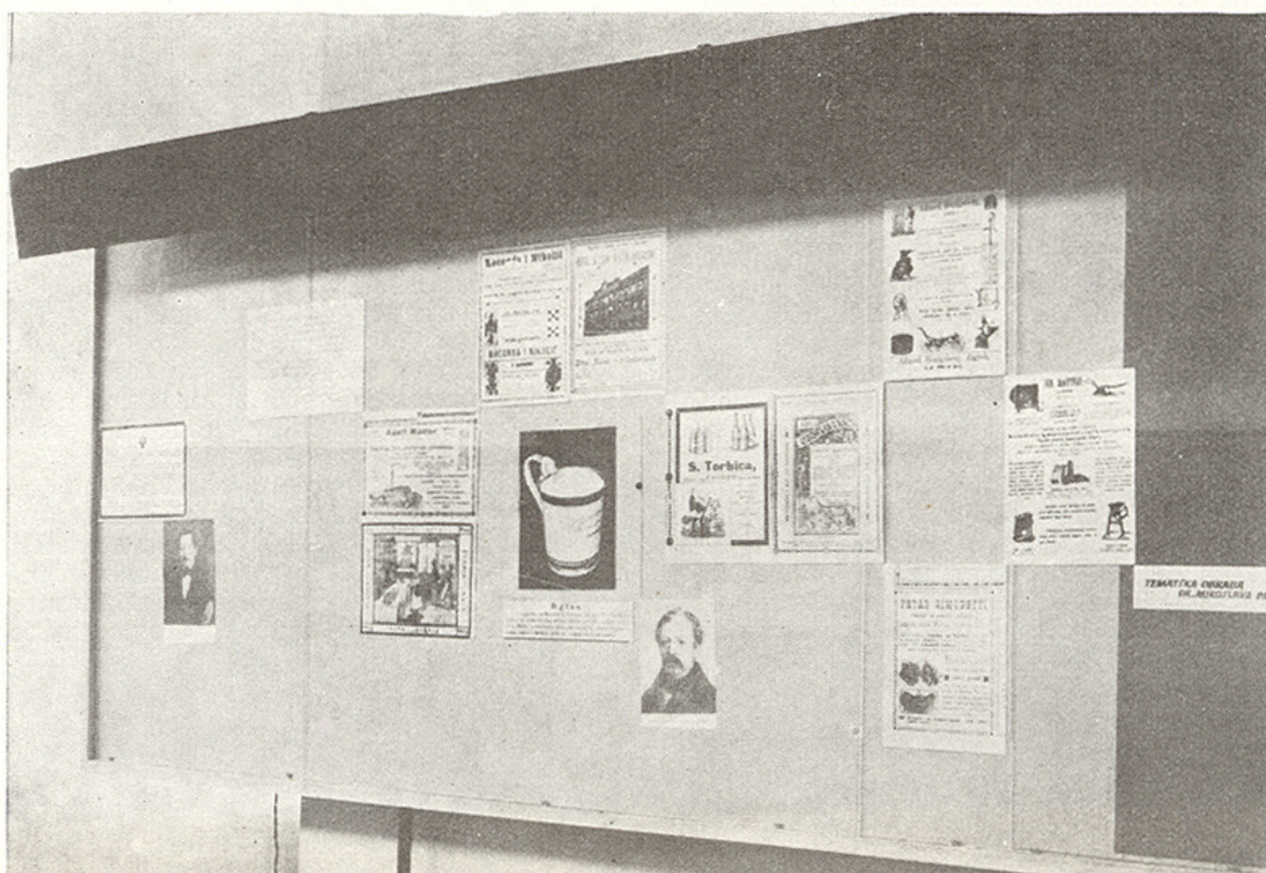
Ilustrirani oglasi i reklame daju nam izvrstan pregled većih, pa i manjih privred-

nih poduzeća, trgovina i obrtničkih radionica Zagreba u 19. st., a osim toga govore i o načinu života, stanovanja, odijevanja, te uopće o ukusu i navikama Zagrepčana iz prošlog stoljeća.

Dr Miroslava Despot, vrsni poznavalac privredne situacije u Hrvatskoj, prikupila je, istražila i obradila materijal za ovu izložbu. Iz mnoštva oglasa i reklama izdvojeni su samo oni najkarakterističniji i najzanimljiviji bilo s privrednog ili kulturno-historijskog stanovišta. Tako se je sa sedamdesetak fotografija oglasa i reklama te kratkim popratnim legendama pokušalo na jedan specifičan način prikazati stanje privrede i trgovine u Zagrebu, a ujedno i počeci ove vrste vizuelne ekonomske propagande kod nas. Zastupljena su velika poduzeća i trgovine koje su svoje proizvode, odnosno robu, reklamirale rječitim uočljivim oglasima, jednako kao i mali

Detalj izložbe »Ekonomska propaganda u zagrebačkim novinama 19. st.«

(foto J. Vranić)

obrtnici raznih struka koji su također putem oglasa, ali skromnijih, nudili svoje usluge »veleštovanom občinstvu« uz najjeftinije cijene i uz jamstvo za poštenje i solidnost izrade.

Izložba je bila postavljena u dvorani za povremene izložbe Muzeja grada od 16—30. rujna 1963 te se vremenski i tematski uklopila u niz priredaba uz Zagrebački Velesajam.

V. L.

I z d r u g i h s o c i j a l i s t i č k i h r e p u b l i k a S F R J

SEDAMDESET PET GODINA DJELOVANJA ZEMALJSKOG MUZEJA U SARAJEVU

Jedan od najvećih muzeja u našoj zemlji, Zemaljski muzej u Sarajevu proslavlja ove jeseni značajan jubilej: 75 godina svoga postojanja.

Istorija Zemaljskog muzeja počinje djelovanjem »Muzealnog društva« u Sarajevu, koje se u oktobru 1884. godine osnovali naši kulturni radnici sa zadatkom »da osnuje bosansko-hercegovački zemaljski muzej u koji će prihvatiti sve što je arheološki, kulturno-historički, umjetnički i obrtnički značajno i po zemlju svojstveno... da prokuči u zemlji nalazeće se spomenike svake vrste i svakog doba...« Poziv za osnivanje muzejskog društva uputio je u 75. broju lista »Bosnische Post« 20. IX 1884. godine dr. Julije Makanec, ljekar i gradski vijećnik u Sarajevu. U pozivu Makanec naglašava: »Mnoge prave dragocjenosti propale su tečajem vremena za zemlju — možda zauvijek — i to nažalost više u ovih zadnjih šest godina; mnogo je uništeno ili dospjelo u ruke nepoznatih...« Desilo se to šest godina nakon austro-ugarske okupacije Bosne i Hercegovine. Stranci su tada užurbano raznosili iz ovih krajeva sve vrste spomenika kulture da bi se njima punile tuđe javne i privatne zbirke. Akcija domaćih intelektualaca da se spriječi to raznošenje i da se što prije osnuje muzej u koji bi se sve te vrijednosti prikupile imala je uspjeha. Osnovano je »Muzealno društvo« i čim su njegova pravila u maju 1885. godine bila potvrđena od tadašnjih vlasti, počelo je da prikuplja spomenike kulture za muzej. Naredne godine društvo dobavlja i prvog stručnjaka za muzej: arheologa dr. Ćiru Truhelku iz Zagreba, koji odmah na terenu preduzima istraživačke i sakupljačke akcije. Uskoro dolaze i drugi stručnjaci: preparator Edmund Celebor i ornitolog Otmar Rajzer. Poslije nepune tri godine pripremnih radova ovoga muzeja, za koji je pribrano mnogo materijala, austro-ugarsko Zajedničko ministarstvo finansija izdaje 1. februara 1888. godine dozvolu da

se muzej otvori i proglasi državnom ustanovom. Kao državna ustanova, Zemaljski muzej je prošao kroz četiri razvojne faze: Prva obuhvata period austro-ugarske okupacije (1888—1918), — period stare Jugoslavije (1918—1941), treća — doba fašističke okupacije (1941—1945) i četvrta — godine poslije oslobođenja, period Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Zemaljski muzej je od svog osnivanja bio kompleksan. On ima arheološko, etnografsko i prirodnjačko odjeljenje. Od samog početka imao je stručnu biblioteku, a od 1955. godine ima i Pedagoški odsjek kao samostalnu organizacionu jedinicu koja se stara o kulturnom i idejnom uzdizanju muzejskih posjetilaca. Areal koji zauzima Muzej sa svoje četiri zrade i botaničkom baštom u njihovu sklopu zahvata 24.070 kvm. Za datum jubilarne proslave uzet je 4. oktobar 1963, jer se Muzej prije pedeset godina toga dana uselio u svoje sadašnje zgrade, tako da jubilej istovremeno obuhvata i 75 godina od osnivanja i 50 godina od useljenja u zgrade koje su za Muzej podignute. Ovaj Muzej je jedan od najvećih u zemlji, jer je svako njegovo odjeljenje u stvari muzej. Broj radnih mjesta osoblja Muzeja prema današnjoj sistematizaciji iznosi 121.

Pored stalnih izložbi u svima odjeljenjima koje su preuređene ili nanovo postavljene u toku posljednjih petnaest godina, prilikom jubilarne svečanosti otvoriće se još četiri stalne izložbe: »Nakit u Bosni i Hercegovini kroz vijekove«, »Živi svijet u Bosni i Hercegovini«, »Stećci Bosne i Hercegovine« i »Vivarium«. Povodom jubileja postavlja se i pokretna izložba »Umjetnost na srednjovjekovnim spomenicima u BiH i susjednim oblastima«, koja će gostovati po cijeloj zemlji i po inostranstvu. Kao posebna publikacija izaći će tada reprezentativni »Album narodnih nošnji u Bosni i Hercegovini«, koji je pripremilo Etnografsko odjeljenje, s obimnom studijom Zorislave Čulić, višeg kustosa